Digitized by Google

513.286

5 . 3 . 286

Digitized by Google

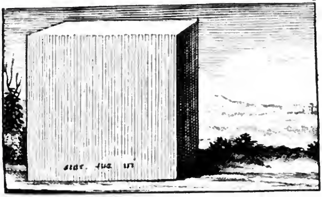
Q. LUCII ALPHEI DIACRISIS

In ſecundam editionem Philoſophiæ Nov–Antiquæ

R. P. THOMÆ CEVÆ

CUM NOTIS

JANI VALERII PANSII.

CIϽIϽCCXXIV.

EXCELLENTISSIMO

PHYLOSOPHOR., ac MEDICOR. COLLEGIO

ALMÆ UNIVERSITATIS PISANÆ

Q. LUCIUS ALPHÆUS. F.

CUM inconſulto nonnullorum zelo veſtri in Philoſophia ſtudii rationem, nunc palam, nunc clanculum impeti; ac velut de religione ſuſpectam traduci animadverterem, atque eximios adoleſcentes, quà publicis, quà privatis ſermonibus adverſùs illam incitari, & à doctrinis veſtris audiendis abſterreri intelligerem; has qualeſcunque vindicias, pro veſtræ dignitatis, ac pietatis fama ſarta tecta ſervanda, VIRI EXCELLENTISSIMI, adornare decrevi, ut, quid eorum dicteriis reponere debeat ſtudioſa juventus, in promptu habeat. Nihil ferè aliud diſcipulis ſuis Piſas conceſſuris illi inculcare ſo-

lent, quàm, ut ſibi caveant à novis doctrinis, quas ſibi perſuadent è veſtris Cathedris tradi, Sacroſanctæ Fidei principiis adverſas. Nec defuit ex illis, qui neſcio qua deprecationis formula, conceptis verbis ad eam gratiam obtinendam deſtinata, & ſummo mane quotidie recitanda, tyrones ſuos providè muniendos cenſuerit, ne à ſibi traditis Ariſtotelicis placitis eosdem avelli, & tam firma, ut jactabat, Religionis baſi excidere contingeret. Si juris prudentiæ, vel etiam Medicinæ daturi eſſent operam, illos opportunè commonere non omittebat, ſolemni etiam ſacramento eorum fidem obligabat, ne ad Philoſophorum ſcholas curioſi diverterent; nihil ibi, niſi pernicioſa principia, ipſis minimè neceſſaria, edoceri; cùm ſufficerent ad philoſophicam eruditionem, quæ de omnibus ejus diſciplinæ partibus ipſe fusè dictaverat, ac præſertim, quæ contra atomos, voluminoſis ſcriptis, cum alterius etiam oculi detrimento elaboratis, tradiderat. Ne novis experimentis intereſſe, longè minùs iisdem præbere fidem auderent: ſed in conſpectum pneumaticæ Machinæ à condiſcipulis fortaſſe adducti,

ducti, utráque manu ſibi lumina clauderent, illud corde ſaltem ſuo uſurpantes, *Averte oculos meos, ne videant vanitatem*; omnia enim ejuſmodi experimenta, nedum eſſe *vanitates, & inſanias falſas*, ſed meras præſtigias, & fallaces nugas hominum, otio, & literis abutentium. Hiſce cuniculis nil proficientibus, auſi & Principum animos vanis ſuſurrationibus contra vos occupare, perinde ac ſi non eorum auſpiciis hæc ſtudia inſtaurata, ac promota eſſent, ſapientiſſimo Ferdinando II. Magno Hetruriæ Duce coram ſe ipſo experimenta, quæ ſub Academiæ *del Cimento* nomine vulgata ſunt, exhiberi mandante, ac regiis impenſis, quotquot ad id exigerentur, inſtrumenta ſubminiſtrari jubente: itemque Sereniſſimo Coſmo III. Machinam Pneumaticam Lugduni Batavorum egregiè elaboratam veſtris uſibus deſtinante, cum tot aliis Machinamentis Piſano Athenæo ad Juventutis ſtudioſæ profectum liberaliter donatis, ut novæ Philoſophiæ perfectio, & progreſſus ab Hetruria potiſſimùm derivaretur, unde illius feliciſſima exordia, magnorum virorum Galilei, & Torricellii ſolertiâ di-

 manâ-

manârant . Horum vos veſtigiis inſiſtentes eam Provinciæ noſtræ laudem conſervare, & augere pro veſtra quidem induſtria conamini, Viri Excellentiſſimi . Sed invidi veſtræ gloriæ Adverſarii, patientiâ veſtrâ, qua illorum hactenus dicteria neglexiſtis, abutentes, nullum non lapidem movent, ut Adoleſcentes à veſtris doctrinis conſectandis, ſpecie Religionis, avertant: nullúmque finem faciunt diſſeminandi, veſtræ Philoſophiæ principia ad impietatem incautæ Juventutis animis inſtillandam tendere, atque ex Hæreticorum officina peripateticæ ſectæ contemptum derivari, paſſim inſinuant. Ecce enim vix ſolidus Menſis præteriit; ex quo Florentiæ ſingulari libello iterum typis excuſa eſt Philoſophia Nov-antiqua P. Cevæ, quæ inter ejus poëticas Sylvas jam inde ab anno 1704. latebat, eaque in ſcænam doctorum virorum adducta, per modum Theſium diſtributa eſt: in qua cùm poeticis ſalibus perſtricti ſint novæ Philoſophiæ ſectatores, tum Democritici, tum Charteſiani, & perinde ac ſi fundamenta Religionis convellenda ſibi propoſuiſſent, atro felle imbuto penicillo deſcripti occurrant; quaſi

quaſi ejuſmodi ſcommata intento ſuo non ſufficerent, is qui novam illam editionem curavit, Præfationem de ſuo addidit virulentam, quæ magis apertè, atque extra poeticas umbras, eadem refricaret. Inquit enim: *Et patienter quis ferat apud rudem Populum, ab Adoleſcentulorum labiis vix à Nutricis lacte depulſis, Peripateticas diſciplinas traduci, quarum telis Eccleſia Catholica adversùs hæreſes feliciſſimè decertavit? Profectò dicteria in illas intorta minore cum plauſu incauta Juventus exciperet, ſi noſſet arcum, à quo ſunt emiſſa, Wiclephi ſcilicet, Lutheri, Calvini, cum ſuis ſectariis: neque apertis ulnis novitates quaſdam amplecteretur, quæ tacitas Religioni, & animorum immortalitati inſidias ſtruunt*. Id fateor mihi ſtomachum movit; nedum quòd, invidiæ huic Athenæo creandæ cauſâ, inter Adverſarios Ariſtotelis numerari viderem Wiclephum, Lutherum, & Calvinum, meros, puros, putos, eoſdemque fervidos Peripateticos, quòdque Eccleſiam Dei Ariſtotelicis armis contra hæreticos decertaſſe, ac triumphaſſe author ineptè jactet, eam gloriam ſubducens Verbo Dei ſcripto, & tradito

dito, ac Ss. PP., & Conciliorum ſententiis, atque Eccleſiaſticæ hiſtoriæ ſtudio his noviſſimis temporibus inſtaurato: cùm ne unum quidem hæreticum Ariſtotelica placita ad Domini ovile reduxerint, aut reducere umquam poſſint (niſi fortè pro armis peripateticæ ſcholæ meram diſſerendi artem intelligat: quo modo commune omnibus ſectis inſtrumentum laudaret, quo ipſimet hæretici uſi ſunt; unde Ludovicus Vives, de cauſis corrupt. art. lib. 2. de Luthero eſpreſsè ait, *quæ tuenda ſuſceperat, dialectica, & argumentatiunculis tutatus eſt*. Sed præcipuè quòd novam doctrinam *tacitas Religioni, & animorum immortalitati ſtruere inſidias* inverecundè aſſeverare non dubitet. Cùm enim locus ipſe non patiatur, ut de novitatibus theologicis, ſive ad Religionem ſpectantibus, authorem interpretemur, cùm de mera naturali Philoſophia ibidem ſermonem habeat, conſequens eſt, ut novæ, ſeu potius renovatæ, atque inſtauratæ Phyſicæ, cujuſmodi à vobis traditur, eam calumniam inferat; ac licet expreſſè noſtrum hoc Athenæum ſugillare non audeat, ex variis tamen circumſtantiis, & ex privatis ejus colloquiis eidem

eidem ſententiæ conſonis, ad vos potiùs alludere, quàm ad Batavos, aut Britannos, præſumi facilè poteſt; quod evidentiùs conſtaret, niſi Cenſoris cujuſdam prudentia Piſanæ Academiæ nomen ex authographo abraſum voluiſſet. Quare præſentem diacriſin è calamo mihi excuſſit juſta indignatio; quam verſibus exprimere placuit, tum ut Philoſophiæ nov-antiquæ ſtylo aliqua ex parte reſponderem, tum ut ſubiratum animum plectro ipſo emollirem, ac magis ſedatum in refellendis adverſarii calumniis redderem. Hanc igitur, Viri Excellentiſſimi, de quorum doctrina, & Religione vindicanda in primis agitur, æquo animo excipite: veſtri honoris Vindici, & Innocentiæ Aſſertori favete; atque alumnos veſtros ad veram ſaniorem Philoſophiam ſectandam, æmulorum dicteriis neglectis, animate; ſic enim non minùs de ipſa Catholica Eccleſia, quàm de literaria Republica benemereri non deſiſtetis. Nam & ad ampliorem, firmiorémque Dei cognitionem, ex admirandis ejus operibus diligentiùs introſpectis, Auditores veſtros adducetis, & ad animi humani dignitatem, immortalita-

témque comprobandam, clariùs expoſitâ, & exactiùs introſpectâ ejus ideâ excitabitis; aliunde verò ad ejuſdem imbecillitatem in exactè penetrandis naturalibus effectibus, & comprehendendis ſummi Authoris operibus agnoſcendam adigetis, ut ad arcana Religionis myſteria, eorum captum excedentia, cum debitæ venerationis obſequio recipienda præparentur; hic enim novæ Philoſophiæ fructus eſt ſingularis: cùm è contrario veteri Peripateticorum ſemitæ inſiſtentes non niſi in meris nugis, vaniſque altercationibus tempus terant, ſuóſque diſcipulos pervicaces, & cerebroſos, atque utinam non aliquando, & revelatis luminibus rebelles, ac refractarios efficiant. Valete.

Ex noſtro Ruſticano Muſeo; Feriis Autumnalibus, Idibus Septembris MDCCXXIII.

Lectori Candido
JANUS VALERIUS PANSIUS

NOn eſt, cur te multis detineam, Candide Lector, antequam ad hujus diacriſeos lectionem te conferas; nam ipſa noſtri Alphei nuncupatoria epiſtola præfationis neceſſariæ loco tibi eſſe poteſt: quam ubi legeris, opuſculi ejuſdem occaſionem, & ſcopum facilè intelliges. Id unum deſiderari videbatur, ut locis nonnullis obſcurioribus facem quis adhiberet, & quod numeris adſtricta ſcribendi ratio ſatis dilucidè exponere non permiſerat, liberiori ſtylo ſolutæ orationis explanaret: quin & complura Poetæ noſtri aſſerta opportunis teſtimoniis communire oportebat; ne quis illum artis ſuæ licentia ubilibet uti, & ficta pro veris adducere in re maximè ſeria ſuſpicaretur. Id ego breviſſimis quibuſdam notis præſtare aggreſſus ſum, ne quid in Alphei noſtri carminibus percurrendis remorari te poſſet: Hunc igitur non adeò tenuem laborem noſtrum, ad hujus didaſcali vatis doctas, & ſucci plenas ſen-

ſententias illuſtrandas, & complanandas pernecesſarium, ut æqui boníque conſulas, rogo: nec enim legiſſe te pœnitebit, ſi æquo, docili, & à præjudiciis libero animo acceſſeris. Vale.

Q. LUCII ALPHEI

ENCOMIASTICON

In ſecundam editionem Philoſophiæ Nov-antiquæ

R.P. THOMÆ CEVÆ

NEC nova, nec vetus eſt, quam tu veterémque, novámque,
Ceva, mihi jactas, verſúque exponere tentas,
Naturæ doctrina. Hæc primùm ut prodiit inter
Haud ſanè illepidas Sylvas, luſúſque, jocóſque,
Fa-

1 NEc nova, &c.] Nullum enim juſtum ſyſtema Phyſicæ exponit in ſuis diſſertationibus Poëta; ſed aliquot excurſus in Democritum, Epicurum, Gaſſendum, & Charteſium exhibet, antiquæ philoſophiæ pauca improbans, novæ vix aliquid probans: nec veterum ſatis, minùs autem recentiorum Philoſophorum guſtui ſe accommodans.

Fabellas Corvi, muríſque, cucurbitulæque;
More loqui Vatum tunc te, non more ſophorum,
Credideram, innocuis atque otia fallere Muſis.
At nunc ſeria res agitur. De vertice Pindi
Deſcendens, media urbe aperis ſolenne theatrum,
E Cathedra docto in cœtu reſponſa daturus.
Jamque nov-antiquæ ſophiæ exemplaria mille
Circumeunt, formis excuſa recentibus, orbe
Aucta novo, & vetere, ut retegit frons prima libelli
Nobile par globulorum exponens ære notatum;
Felici alluſu! inque manus Fratrúmque, Patrúmque,
Undique ſparſa volant. Hic cultum laudat amœni
Carminis: hic titulo applaudit, quo nomina in unum
Bina ſimul coëunt; cervóque aſſuetus, & hirco.
Neſcio quid ſimile hic ſibi fingit: at alter inani

20 Se-

5. *Fabellas Corvi &c.*] Elegans inprimis eſt Corvi in Braydenſi Collegio educati fabula, qui cùm in Veſtalium conventum divertiſſet, ac intima domus ijs revelaſſet; donatis tænijs redux deprehenſus, à Rectore Fabricio ſuſpendii reus eſt pronunciatus. Lepidè quoque deſcriptus eſt antiquus apologus Concilij murium in Felem, de tintinnabulo illi adnectendo; æquè ac alius recentior Cucurbitæ, & Cedri illam ſibi adnexam, & ſuperbientem indignantis. Quas fabulas, cum alijs ſuis amœniſſimis ſylvis, primæ editioni Philoſophiæ nov-antiquæ anno 1704. P. Ceva ſubtexuit.

10. *E Cathedra, &c.*] Nam in circulo, ex Religioſis Philoſophiæ, ac Theologiæ cujuſvis ordinis Profeſſoribus collecto, diſtributa eſt nova editio Philoſophiæ nov-antiquæ, nobili Juvene Accurſio de Riccijs illam, per modum Theſium, in Cathedra propugnante.

13. *Aucta novo, & vetere &c.*] Emblema ære inciſum huic editioni præfixum, exhibens orbem terrarum in duo hemiſphæria diſſectum, quæ verſu ſequenti, joci causà, binorum globulorum nomine ab Alpheo notantur.

15. *Felici alluſu! &c.*] Ironicè, ut arbitror, dictum. Etſi enim ſub initium Præfationis eam alluſionem confirmare conatur Author, veteris, & novæ Philoſophiæ coalitionem procurandam innuens; quia & ſtellæ antiquæ retinentur cum novis ab Aſtronomorum induſtria detectis, & antiquus mundus repudiatus non eſt à Catholicis Regibus poſt novi orbis inventionem: tamen haud ſatis attendiſſe videtur author palmare diſcrimen, ex eo petendum, quòd nec nova ſidera reluctantur antiquis, nec recens detecta pars orbis veteri jam cognitæ adverſatur; ut novæ Philoſophiæ placita cum antiquis è diametro ſæpius pugnant.

19. *Neſcio quid ſimile hic ſibi fingit*] Cohærenter ad eandem ſententiam, ſupra jam tacitè inſinuatam, clariùs hîc indicatur, tam non poſſe antiquam philoſophiam cum nova convenire, quàm hircus, & cervus in unam naturam nequeunt coaleſcere: unde Philoſophiæ Nov-antiquæ vocabulum Hirco-cervo comparat.

20 *The-*

Se ſe opera excruciando, Theſes extundere tentat
Verſibus ex iſtis, Thomæ, Henricíve, Scotíve
Comparet ut placitis. Illum Præfatio mira
Arte laborata attonitum efficit; ingeniúmque
Prædicat Authoris, quòd jam detexerit *arcum*,
Unde in Ariſtotelem tot Spicula conjicere auſi,
Per latus impeterent Eccleſiam ut Hæreſiarchæ
VViclephus, Luter, & Calvinus: quippe dolebant
Sæpe, Stagiritæ ſe everti fortibus armis.
Ergo manu exultans Frater ſibi plaudit utráque;
Componit tunicam,& manicas,duplicémq; cucullum,
Ne per colla fluat, retrahit, capitíque redaptat:
Mox textum indigitat ſociis, atque ore minaci
Secum multa fremit. Stat ferro excidere Piſas,
Dogmata ni ejurent, quæ ſunt adverſa ſtagiræ:
Tamque gravi inficiunt juvenilia corda veneno.
Nos taciti hæc patimur? Pudet hæc opprobria nobis
Et dici potuiſſe, & non potuiſſe refelli;
Dum graviora premunt, nec nugis tempus in iſtis
Im-

20. *Theſes extundere, &c.*] Ratò ſiquidem præciſas Authoris Sententias ex ejus verſibus expiſcari quis poterit; cùm metos excurſus in aliorum doctrinam debacchantes, uti jam ſupra notatum eſt, plerumque contineant hæc carmina, non verò præciſas ſententias, Theſeum more propoſitas.

24. *Arcum, &c.*] Jam in nuncupatoria epiſtola ipſemet Alpheus adduxit verba ex Præfatione editoris excerpta, quibus hoc loco alludit, *Arcum* nempe, ex quo in Ariſtotelem convicia contorta ſunt, fuiſſe Hæreſiarchas Vviclephum, Calvinum, Luthetum, qui ſe Peripateticorum armis proſterni dolerent: id quod jam breviter ab ipſo Alpheo in nuncupatoria confutatum eſt; idémque uberiùs in Diacriſi præſenti præſtat.

30. *Duplicémque cucullum*] De aliquo Prædicatorij, aut Carmelitici Ordinis Magiſtro intelligere videtur author: illis enim mos eſt duplici cucullo caput obtegere, nempe albo, & nigro, ſeu ruſo, & albo.

33 *Stat ferro excidere Piſas*) Hinc deducitur apologeticæ hujus diacriſeos neceſſitas. Nam etſi juret Author ſe de Batavis, vel Anglicis Profeſſoribus intellexiſſe; tamen de vicinis noſtris Piſanis plerique verba illa interpretati ſunt: tum quia *Adoleſcentulis vix lacte depulſis*, quos ipſe nominat, non patet in Angliam, & Hollandiam excurſus; tum alijs de cauſis, quas ipſe Alpheus in nuncupatoria innuit. Quanquam non video cur Anglos, aut Batavos in rebus merè philoſophicis taxare quis audeat, & eo nomine, velut Chriſtianæ Fidei deſertores, ne dum catholicæ hoſtes, traducere.

40 So

Impendiſſe vacat. Non hæc ſapientibus arma
Præbet amor veri: ſola ignorantia rerum,
Et falſus zelus, ratio cum deficit, iſthuc
Confugere hortantur. Sacris velut ædibus abdit
Se reus, armatam deludat ut inde cohortem.
At tu, ſimplicibus quicumque hæc ſcribis Ephebis,
Dic mihi: tempore Wiclephi ſtudiumne recentis
Floreret Sophiæ? num debacchante Luthero,
Calvinóque, ſcholis aliquo tradente Magiſtro,
Serperet hæc, quam tu tanto livore laceſſis,
Doctrinæ ratio? Sed nondum in luminis auras
Gaſſendus, nondum Charteſius, aut Galilæus
Prodierant, qui depulſis ſtudia iſta tenebris
Primi inſtaurârunt. Unus regnabat ubique
Veſter Ariſtoteles. Hunc Wittemberga colebat,
Argentoratum, Baſilea, Geneva, Tubinga,
Lipſia,& Altorphũ,Oxoniũ,& Schola Cantabrigenſis,
Illarum ut perhibent antiqua Statuta: nec uſquam
Abſque aliquo ſtrepitu, & turbis, mutata deinceps
eſt

40 *Sola ignorantia &c.*) Nam ſi Philoſophorum ſectas, earúmque variam fortunam ſcirent, & quando natæ, aut inſtauratæ fuerint, noſcerent, non utique iſta effutirent novæ philoſophiæ adverſarij, falſô zelo, qui non ſecundùm ſcientiam eſt, abrepti.

49. *Sed nondum in luminis auras &c.*) Natus eſt Petrus Gaſſendus anno 1562. Renatus de Chartes anno 1596. Galilæus Galilæi Piſis in lucem venerat anno 1564.; cùm obijſſent, Vviclephus anno 1384. Lutherus anno 1546. Calvinus 1564. 26. Maij, duobus menſibus cum dimidio dumtaxat poſt Galilæi ortum, qui 18. Februarij ejuſdem anni natalem diem ſortitus eſt. Quomodo ergo Hæreſiarchæ illi, novę philoſophiæ per Gaſſendum Galilæum, & Charteſium inſtauratæ cultores, veteríſque Ariſtotelicæ pertæſi eſſe poterant?

53. *Hunc Vvittemberga colebat, &c.*) Vide librum Joannis Hermanni ab Elſuic de varia Ariſtotelis fortuna in ſcholis Proteſtantium, pag. 26. 47. 49. 58. 82. &c. ubi abundè hoc ipſum demonſtratur de ſingulis hîc recenſitis Academijs.

57. *Abſque aliquo ſtrepitu, &c.*) Legendus hac de re idem Joannes Hermannus, lib. cit. pag. 68.; item Charteſius Epiſtolarum parte 1. ep. 19. & parte 2. ep. 21. ac parte 3. ep. 1. Nec non P. Daniel Soc. Jesu in itinere ad mundum Charteſii parte 2. ac Petrus Van Maſticht in novitatum Charteſianarum gãgræna, & Grimaldus in reſponſione ad tertiam Alethini epiſtolam, pag. 59. & ſeqq. Ex quibus conſtat, quàm abhorruerint Calviniſtæ, & Proteſtantes ab excipienda novæ Philoſophiæ methodo, quam integra Synodus miniſtrorum Duſburgii

Eſt methodus Phyſicæ: uſque adeò maleſana tenaces
Antiquæ Sectæ firmârat opinio mentes
Indociles flecti; cùm multi turpe putarent,
Quæ imberbes didicere, ſenes perdenda fateri.
Quodnam igitur monſtrũ? Hęreticis adſcribere fontes,
Unde nova in Phyſicã manârũt dogmata; quando hæc
Illi ipſi à noſtris, quos veræ Religioni
Addictos Romana pio myſteria cultu
Obſervâſſe patet, longo poſt tempore tandem
Ægrè acceperunt, ſola ratione coacti.
Ergo velis, nolis, inſulſa calumnia prorſus
Corruit; in craſſa nam ſemper fæce Lycei
Defixos vixiſſe Magiſtros Hæreticorum
Præcipuos conſtat: tam falſum eſt, omne venenum
Hæreſeos ab Ariſtotelis fluxiſſe inimicis.
Scilicet Omnipotens, quem Cœli, atq; Aſtra loquũtur,
Quem quidquid vegetat, quidquid tellure movetur
Eſſe ſuum Authorem clamat ſummè ſapientem,
Nunc longè meliùs nativo lumine noſtris
Mentibus irradiat, poſtquam patefacta recentis
Auxilio Phyſices Naturæ arcana fuere,
Quàm cùm Cimmeriis tenebris obducta latebant,
Verbornm technis, ſenſu perſæpe carentum,
Arte Stagiritæ contecta. Quid ergo ſuſurras,
Per nos inſidias ſacroſanctæ Religioni,

In-

ſburgi collecta, anno 1666. diebus 13. & 14. Julij, *ut inuſitata, & ipſorum Theologiæ noxia principia, & abſurdas opiniones foventem damnavit.*

82. *Per nos inſidias &c.*) Ita enim in eadem Pręfatione calumniatur Author, nempe novitates Philoſophicas eſſe hujuſmodi, *quæ tacitas Religioni, & animorum immortalitati inſidias ſtruunt*: & ipſe Thomas Ceva, in diſſert. S. Phil. Nov-antiquæ, *inſidias tacitas animæ ſtrui*; ac diſſert. 3. *Hinc animæ tandem immortali, ipſique ſupremo Rectori; hinc hominum arbitrio nubeculæ, & umbræ interdum apertæ.* At exactior Naturæ cognitio, quam nova Philoſophia conciliat, non poteſt niſi clariorem firmioremque Authoris naturæ, animæque intelligentis notitiam parere, & utriuſque dotes dilucidiùs manifeſtare; ut ſub fine nuncupatoriæ Alpheus noſter breviter indicavit.

86 *Dira:*

Inſtrui, & extingui Pietatem? ſecta Sophorum
Si nova Ariſtotelem veteri de ſede repellat.
Audio quid regeras contra. Eructaſſe Lutherum
Dira Scholæ in proceres convicia, eoſque Sophiſtas
Appellâſſe, ſuo cum rixatore magiſtro.
At non propterea in Phyſicis nova dogmata ſparſit
Democritúmve ideò laudavit, ſive Epicurum.
Non etenim uſus Ariſtotelis, ſed abuſus eidem
Diſplicuit; queſtus, non intellecta Magiſtri

Dog-

86 *Dira Scholæ in proceres, &c.*) Revera Prefationis Author non tam de doctrinis novis, quàm de dicterijs in Scholaſticos, & in Ariſtotelem vibratis per nonnullos Hæreticos conqueritur: ejuſmodi enim convicia illi magis diſplicuiſſe videntur, quàm falſæ eorum doctrinæ, vel dicteria in ſanctos Eccleſiæ Patres, & Romanos Pontifices vibrata. Et quidem, in Peripateticos quid garrierit Vviclephus, neſcire me fateor. Scio fuiſſe rigidum Ariſtotelis ſectatorem; ex cujus notione, quòd *accidentis eſſe eſt inhærere ſubjecto*, ſuam hæreſin de ſubſtantia panis in Sacramento manente derivavit, eóque nomine à Conſtantienſi Concilio Hæreſeos damnatus eſt. De Calvino idem eſto judicium. At Lutheri vehemens, & fervidus genius illum utique in ſcholaſticos, & in Ariſtotelem acriùs animavit, quem in epiſt. ad Joannem Langium 8. Febr. 1516. vocat *calumnioſiſſimum calumniatorem, hiſtrionem, qui græca larva Eccleſiam luſerit, illuſorem vaferrimum ingeniorum; ita ut, niſi caro fuiſſet Ariſtoteles, verè diabolum eum fuiſſe, non puderet aſſerere*: ſubdens: *Pars crucis meæ vel maxima eſt, quòd videre cogor fratrum optima ingenia bonis ſtudijs nata, in iſtis ſcænis vitam agere, & operam perdere*. Et in diſſert. quam propugnavit die 4. Sept. 1517. *Tota ferè Ariſtotelis Ethica peſſima eſt, gratiæ inimica. Error eſt, Ariſtelis ſententiam de felicitate non repugnare doctrinæ catholicæ. Error eſt, dicere, ſine Ariſtotele non fit Theologus, imò Theologus non fit, niſi id fiat ſine Ariſtotele. Totus Ariſtoteles ad Theologiam eſt tenebræ ad lucem.* Et alia ejuſdem farinæ, quæ recenſet Joannes Hermanus ſupra citatus, de varia Ariſtotelis fortuna apud Proteſtantes.

87. *Cum rixatore Magiſtro, &c.*) Ita Melanchthon præcipuus Lutheri aſſecla in hypothipoſibus Theologicis inquit; *Id ut conveniat cum Ariſtotelis doctrina, non laboro; quid enim ad me, quid ſenſerit ille Rixator:* & infra; *Ariſtotelis doctrina eſt in univerſum quædam libido rixandi*. Similia habet in oratione, quam, ſub Didymi Faventini nomine, adverſùs Thomam Placentinum edidit.

91. *Queſtus, non intellecta Magiſtri, &c.*) Nam idem Lutherus in notationibus, quas ſua manu ſubjunxit Poſitionibus, & declarationibus doctrinæ ſuæ in Codice MSS. Bibliothecæ Zittavienſis, ait. *Hæ concluſiones ſunt à me ideò tractatæ, ac diſputatæ, ut oſtenderem primò, quam longè, latéque ab Ariſtotelis ſententia aberrarint omnium ſcholarum ſophiſtæ, ac planè ſua ſomnia in Ariſtotelis non intellecti libros invexerint*. Et in Epiſt., ad Georgium Spalatinum, inquit. *Oſtendi ego, nec T. nec omnes TT. ſimul vel unum in Ariſtotele intellexiſſe capitulum*. Quæ, etſi arroganter dicta, evincunt tamen, ſolum Ariſtotelis abuſum diſplicuiſſe Luthero, præſertim in Theologicis; quòd-

que

Dogmata diſcipulis : unde Electoris amici
Judicium probat, atque exornat laude, quòd ipſe
Ampla Profeſſori ſtipendia conſtituiſſet,
Qui ſincera Stagiritæ præcepta doceret.
Sæpe quidem doluit momentum majus habere,
Hos apud Authores, qui dogmata ſacra recenſent,
Nicomachi natum præ ſummi prole Tonantis.
At non propterea hæreſeos damnatus, & exe-
crabilis, & diris devotus juſta Leonis
Fulmina promeruit; nam falſi dogmatis error
Nullus adeſt, qui non verum permiſceat ullum:
Sed quia doctrinam fidei temerare vetuſtam
Auſus Chriſtiadum, & caput averſatus, ovile
Diſperſit Domini, vero Paſtore repulſo.
Nam, quod Ariſtotelem ſpectat, plerique Sophiſtam

Con-

que interpretum inſcitiam magis, quàm Philoſophi doctrinam damnaverit.

92. *Electoris amici &c.* Vereor, ut ne Alpheus hoc loco ollam pro lebete ſibi liniendam aſſumpſerit; non enim Lutherus, ſed fidus ejus diſcipulus Melanchthon, ſermone de corrigendis ſtudiis, anno 1518. habito, gratulatur adoleſcentibus ſuam felicitatem, *quibus benignitate optimi, ac ſapientiſſimi Principis Friderici Ducis Saxoniæ Electoris contigit, longè ſaluberrimis fontibus erudiri .... Hìc nativum, ac ſincerum Ariſtotelem decet &c.* Quanquam & ſimile quid prædicaſſe Lutherum, negare non auſim.

98. *Nicomachi natum &c.)* Ariſtotelem Nicomachi filium præ Chriſto filio Dei. Ita Lutherus ep. 21. ad Spalatinum. *Adeò exulavit Chriſtus lux vera hominum, & regnavit Ariſtoteles, caligo hominum, & quidem teterrima.* Et individuus ejus aſſecla Melanchthon, in Hypotypoſibus Theologicis, Scholaſticos reprehendit, expendens, quàm fœdè hallucinati ſint ubique in re theologica, *qui nobis, pro Chriſti doctrina, Ariſtotelicas argutias prodidere ...... his poſterioribus Eccleſiæ temporibus Ariſtotelem pro Chriſto ſumus complexi.* Hæc illorum querela erat: quæ an tanti facienda eſſet, ut inter eorundem blaſphemias præcipuo loco numeraretur, planè non video; nam ſimilia & a SS. Patribus, catholiciſque Doctoribus inculcata habemus; ut infra patebit ad verſum 102.

100. *Leonis &c.)* Nempe Leonis X. Romani Pontificis, qui non ideò Lutherum damnavit, quòd Ariſtotelicis detraheret, ſed ob alias cauſas infra recenſitas; ut conſtat ex ejus articulis in illa bulla confixis.

101. *Nam falſi dogmatis error &c.)* D. Auguſtinus lib. 2. quæſtionum Evangelicarum, cap. 40. Hæreticos leproſis comparans, ait: *Nulla porrò eſt falſa doctrina, quæ non aliqua vera intermiſceat. Vera ergo falſis inordinatè permixta in una diſputatione, vel narratione hominis, tanquam in unius corporis colore apparentia, ſignificant lepram, tamquam veris falſiſque colorum fucis humana corpora variantem, atque maculantem.*

107 Con-

Contempſere Patres,Patriarchámque Hæreticorum
Senſeruut. Hinc,ut tantorum ſemina clauſa
Erro-

107. *Contempſere Patres,&c.*) Illos legere eſt apud Petavium,dogm. Theol. to. 1. proleg. cap. 3. Launoium,de varia Ariſt. fort. cap. 2. ubi XXXVI. SS. Pattes enumerat contra Ariſtotelis doctrinam declamantes, quam ut Seminarium hæreſum, & hæreticorum armamentarium derident. Eorum agmen ducit S. Juſtinus Martyr, qui librum integrum inſcripſit, *Quorundam Ariſtotelicorum dogmatum Everſio*. Et in alio, *Quæſtionum ac Reſponſionum Græcanicarum*, complures Ariſtotelis ſententias explodit. S. Irenæus, lib. 2. adverſùs hæreſes, cap. 9. Hæreticos damnat, qui *minutiloquium, & ſubtilitatem circa quæſtiones, cùm ſit Ariſtotelicum, inferre fidei conantur.* Irridet quoque Ariſtotelem Tertullianus, libro de præſcipt. cap. 7. *Miſerum Ariſtotelem! qui illis* (hæreticis ſcilicet) *dialecticam inſtituit, artificem ſtruendi, & deſtruendi verſipellem &c. Hinc illæ fabulæ, & genealogiæ interminabiles, & quæſtiones infructuoſæ, & ſermones ſerpentes, velut cancer: à quibus nos Apoſtolus refrænans, nominatim philoſophiam conteſtatur caveri oportere, ſcribens ad Coloſſenſes. Videte ne quis vos circumveniat per philoſophiam, &c. noſtra inſtitutio de Porticu Salomonis eſt, qui & ipſe tradiderat, Dominum in ſimplicitate cordis eſſe quærendum*. Et in lib. adverſùs Hermogenem cap. 8. de materia æterna ab ipſo admiſſa loquens, ait: *ſolus eam Hermogenes cognovit, & Hæreticorum Patriarchæ Philoſophi*; cui teſtimonio expreſsiùs alludere videtur Alpheus noſter, uti & Fauſtino illi, quem ex Biblioth. PP. citat Petavius loco laudato, num. 7. dicentem ad Arrianos: *Ubi nam ſunt impia illa veſtra ſophiſmata, quæ Ariſtotelis epiſcopi veſtri magiſterio didiciſtis?* Quanquam id operis Gregorio Bætico, Epiſcopo Eliberitano, quem Hieronymus in Scriptorum Eccleſiaſticorum cenſu laudat, tribuendum cenſet Regaltius. Ipſe verò Hieronymus teſtatur in dialogo contra Luciferianos, quòd *Arriana Hæreſis magis cum ſapientia ſæculi facit, & argumentationum rivos de fontibus Ariſtotelis mutuatur*; & Ambroſius in pſalm. 118. inquit. *Sic enim Arrianos in perfidiam ruiſſe cognovimus, dum Chriſti generationem putant uſu hujus ſeculi colligendam; relinquunt Apoſtolum, ſequuntur Ariſtotelem &c.* Sic Actius Alexandriæ *Ariſtotelico cuidam Philoſopho & ſophiſtæ operam dediſſe* proditur ab Epiphanio, hæreſi 26. §. 2. & à Gregorio Nyſſeno lib. 1. contra Eunomium; ipſe etiam Eunomius à Baſilio, lib. 1. contra ipſum, arguitur, ex iiſdem ſcholis hæreſin ſuam derivâſſe; ait enim; *hæc illum ex Mundi ſapientia garrire, à qua in præceps actus, hanc ſermonis novitatem ingreſſus eſt, non eſt difficile demonſtrare: Ariſtotelis enim ſunt, ut qui legerunt teſtari poſſunt, ſermones illi de habitu, & privatione &c.* Gregorius quoque Nazianzenus, oratione 26. dolet, *irrepſiſſe in Eccleſiam captiones ſophiſticas, & pravum artificium Ariſtoteleæ artis, velut ægyptiacas quaſdam plagas*. Et Cyrillus Alexandrinus, lib. 2. deridet Hæreticos, *qui nihil aliud quàm Ariſtotelem ructant, & ignotis potiùs diſciplinis, quàm ſcripturarum ſcientia ſe venditant.* Pelagiani etiam ſolâ Philoſophiâ Ariſtotelicâ errorem ſuum de peccato originali tuebantur: unde Auguſtinus, lib. 6. contra Julianum, cap. 20. ſic illos compellat. *Ad hoc redacta eſt hæreſis veſtra, ut gemant ſectatores veſtri, non inveniri dialecticos Judices in Eccleſia de ſcholis Peripateticorum, à quibus poſſitis abſolvi*. Hos paucos, ſpeciminis gratiâ, adduxiſſe ſufficiet ex multis: tantùmque, ut videas, etiam poſt emendatam a D. Thoma Ariſtotelis Philoſophiam de ejus pernicie SS. homines fuiſſe ſolicitos, addere placet S. Vincentium Ferrerium, qui apud Piſſinum, & Grimal-
dum

Errorum excoquerent, flammis ultricibus ejus,
Collecti in Synodo, quondam addixere libellos,
Pontifices, ipſos, decreto inhibente, piorum
Conati excutere è manibus; quod deinde probârunt
Legatíque ſacri, ſummæque oracula Sedis.
Quid tu igitur nos ſuſpectos traducere tentas
Corruptæ fidei, quòd non ſervile Stagiræ
Subdimus ingenium? Quanquam, non omnia prorſus
Dogmata Ariſtotelis noſtro proſcripta Lyceo
Invenies. Tantùm quæ Religióque, Fidéſque
Abiicienda monent, quæque experientia falſi
Arguit, aut ratio abſurdi convincit, et ipſi

Re-

dum querulus exclamat, *Ariſtotelem, & Averroem fuiſſe phialas iræ Dei, projectas ſuper aquas ſapientiæ Chriſtianæ, unde factæ ſunt amaræ, ut abſynthium*. Concludere itaque licebit, *arcum*, unde dicteria in Ariſtotelem emiſſa ſunt, non in recentiorum hæreticorum manibus fuiſſe, ſed potiùs Sanctorum Patrum cujuſvis ſeculi; atque hos, non illos à modernis Philoſophis exprimi, dum peripateticos carpunt: neque Lutherum in hoc erráſſe, quòd Ariſtoteli fidem detraxerit, aut increpuerit ſcholaſticos Theologos philoſophi illius authoritati nimis innixos.

109. *Flammis ultricibus &c.*) In Synodo Pariſienſi anni 1209. ut poſt Rigorduin, & Launojum Petavius habet, loco cit. num. 8. verba Hiſtoriæ ſunt. *In diebus illis legebantur Pariſiis libelli quidam ab Ariſtotele, ut dicebantur, compoſiti, qui docebant metaphyſicam, delati de novo à Conſtantinopoli, & à græco in latinum translati: qui quoniam non ſolùm prædictæ hæreſi* (Almarici) *ſententiis ſubtilibus occaſionem præbebant, imò & aliis nondum inventis præbere poterant; juſſi ſunt omnes comburi, & ſub pæna excommunicationis cautum eſt in eodem concilio, ne quis eos de cætero ſcribere, vel legere præſumeret, vel quocumque modo habere*. Robertus de S. Mariano Antiſiodorenſis Monachus, & Cæſarius Heiſſerbacenſis addunt, præter Metaphyſicam, etiam Phyſicam Ariſtotelis in eadem Synodo damnatam; ut, quæ ſequenti notatione referenda ſunt, confirmant.

113 *Legatíque ſacri, &c.*) Robertus Corcæon Cardinalis S. Stephani in monte Cælio, Apoſtolicæ Sedis in Gallia Legatus ab Innocentio III. in Galliam miſſus anno 1215. decretum illud Pariſienſis Synodi confirmans, ait: *Non legantur libri Ariſtotelis de Metaphyſica, & naturali philoſophia, nec ſummæ de iiſdem*. Et Simon Card. S. Cæciliæ, Clementis IV. in Gallia legatus anno 1265. eandem prohibitionem inſtauravit, publicato iterum ejuſdem Cardinalis Roberti decreto. Sed antea Gregorius IX. Pont. Max. in Bulla ad magiſtros, & ſcholares Pariſienſes data anno 1231. menſe Aprilis, ſtatuerat: *Libris illis naturalibus, qui in Concilio Provinciali ex certa ſcientia probibiti fuere Pariſiis, non utantur, quouſque examinati fuerint, & ab omni erroris ſuſpicione purgati.*

116. *Non omnia prorſus &c.*) Ad horum, & ſequentium intelligentiam ſciendum eſt, ut alias Academias, ita

Reſpuimus meritò . Nec vos , qui nomine ſolo
Illius in ſectam juràſtis , plura tenetis ,
Quàm nos excipimus : legitis nec ſæpius illum ,
Quàm nos , qui libro excerptos defendere textus
Cogimur in circo Piſanæ Palladis . Hauſtas
E cerebro veſtro nugas affingitis illi ,
Quas neq; ſtertenti in mentem veniſſe putandum eſt .
Num morulas motus , num puncta inflata apud ipſum
In-

Piſanàm ex ſuis ſtatutis præſcribere Philoſophiæ Profeſſoribus librorum Ariſtotelis interpretationem, ob celebrem tanti Philoſophi famam , qui ſolus tempore fundatæ , & teſtauratæ Academiæ regnabat. Sereniſſimis tamen magnis Hetruriæ Ducibus (ut in nuncupatoria noſter Alpheus tetigit) novam Philoſophiam ſuo favote, & ſubſidio promoventibus , per miſſum eſt , ut quæ ab experientia, vel à manifeſta ratione (multò magis quæ à Sacroſanctæ Catholicæ fidei doctrina) in Ariſtotele diſſiderent , publicè , ut par erat , refutarentur . Itaque retentis priſcis Academiæ legibus , eandem Ariſtotelis methodum adhuc in tradendis philoſophicis materiis Profeſſores ſequuntur ; nam juxta illam fit tractandorum diſtributio . Multa etiam, quæ in illo verè ac ſolidè ſtabilita inveniuntur , utique à noſtris retinentur , & confirmantur: inutilibus autem reſectis , quæ per novos Philoſophos accuratiùs tractata ſunt , ſubrogantur.

125. *In circo Piſanæ Palladis.*) Circulos Piſanos vocant ſolennes diſputationes inter ipſos Profeſſores inſtitutas ; quibus alludit titulus libri philoſophici celeberrimi Berigardii , qui inſcribitur *Circulus Piſanus* . In his Profeſſor quilibet è libris Ariſtotelis textum eligit, juxta materiam illo anno præſcriptam , quem alteri Profeſſori [Concurrentem vocant] defendendum tradit, & poſt 24. horas diſputatio inſtituitur in ſchola magna, (Circuli verò legales in ipſo Sapientiæ atrio celebrantur) in qua arguens impugnat textum propoſitum , ſive ratione, ſive aliis collatis textibus Ariſtotelis ; quos ideò defendens callere debet, ut conciliare illos poſſit , & genuinam eorum interpretationem exponere . Verùm qui ſe Ariſtotelicos in ſcholis vocant , vix umquam Ariſtotelem in fonte legunt; ſed novorum Interpretum , aut potiùs depravatorum lacunas conſulunt, à quibus ad longè diverſas tricas quæſtionum abducuntur : unde tot nugæ , & ineptiæ adjunctæ ſunt Philoſophicis curſibus, ut infra dicetur , quas ne ſomniavit quidem Ariſtoteles.

128. *Num morulas motus, &c.*) Exemplis aliquot id probat Alpheus : nam inter ipſos fuere , qui velocitatem , & tarditatem motus per interjectas pauciores, aut plures morulas explicare conati ſunt . Item, qui continuum ex punctis inflatis , phyſicè indiviſibilibus , at virtualiter extenſis componunt : qui generationem ex putri generatim admittunt ; atque in ranis præſertim poſt pluviam exilientibus; quarum cauſam effectricem, aut è Cœli virtute , aut è rana vaga per aerem ſaltitante repetunt. Plerique impulſum, velut accidens ex uno ſubjecto in aliud migrans , nempe ex motore in corpora, quibus motus communicatur, tranſiens concipiunt , tanquam quid à motu ejúſque affectione , quæ velocitas dicitur, diſtinctum . In viſione ſpecies viſibiles , in auditione nonnulli et ſpecies ſonoras, ex objectis ad potentiam manantes, ſibi imaginantur; quibus veluti ſeminibus potentia ipſa fœcundetur, ad ob-
jecto-

Invenies, ranámve putri de pulvere natam;
Impulſum, ſpecies viſivas, atque ſonoras,
Tempore rem nullo extantem, nullóve locatam
In ſpatio, horrorem vacui, ſimiléſve chimæras?
Nunquid ibi Ecceitas, Ubicatio, barbara, vana
Nomina, quæ ingeniis puerorum diſcruciandis
Apta magis, tenebris quàm errorum diſcutiendis?
Longa Stagiritam num quæſtio fortè fatigat,
An ſit materiæ propria exiſtentia? an actum
A forma obtineat? prorſusne æqualiter omnes,
An mage perfectas formas magis appetat? anne
Corruptas etiam ſemel inſatiabilis optet?
Anne ſimul duplicem poſſit, triplicémve ſubire,
Aut ex adverſo ſimul omnibus explicari?
Materiæ, & formæ ſuperaddat an unio nexum
Diſtinctum? An totum importet quiddam amplius, ul-
Collectas ſimul, atque unitas undique partes? (tra
An non compoſitum; cujus datur unio Romæ,
Corpus habere queat Piſis, animámque Viennæ?
Non ita acutus erat veſter, mihi credite, Doctor.

jectorum notitiam ſibimet pariendam. Non deſunt, qui rem corpoream *nullibizatam* dari poſſe contendunt, uti et rem *nunquizatam*, [ſic enim loquuntur] quippe ſubſtantiam tum ab omni locali præſentia, tum à qualibet duratione temporanea [quæ mera accidentia ſunt] abſolvi poſſe autumant. Rurſus aquam in machinis pneumaticis altiùs evehi ſupra ſuam libellam; & pellem, ac carnem intra cucurbitulas medicas aſſurgere, ob horrorem Vacui, contendunt; quod ut fugiat natura, nihil non moliatur, contra particularem corporum exigentiam.

133. *Numquid ibi Ecceitas, &c.*] Ultimam individualem differentiam, qua hic homo ab alio differt, *ecceitatem* vocant: formam verò accidentalem, per quam determinatur aliquid, ut potiùs hoc loco, quàm alio conſiſtant, *ubicationem* appellant; quæ ideò in motu locali continuè mutatur, nec ultra unicum momentum in eodem ſubjecto durat, niſi cùm in eodem exactè ſpatio quieſcit.

137. *An ſit materia &c.*] Aliæ recentium Peripateticorum diſquiſitiones hic notantur: an materia habeat propriam exiſtentiam, an illam à forma mutuetur? An æquè appetat omnes formas, an majori appetitu feratur in formas magis perfectas? An appetat etiam formas ſemel corruptas? An duplici, aut multiplici totali forma ſubſtantiali ſimul informari queat? An etiam qualibet forma expoliari? An unio ſuperaddat partibus neſcio quem nexum diſtinctum per modum glutinis? An totum diſtinguatur à partibus ſimul ſumptis, & unitis? An poſ-

Ecce animal video à longè. Præciſio fiet:
(Obiectiva, an formalis, ſub Judice lis eſt)
Inter ſe graduum, quotquot diſtinguere poſſis:
Quilibet ipſorum præſcindet ab inferiori;
Imò etiam à ſuperis, & ab ipſo, ſi placet, Ente.
Sic *a parte rei* dabitur, quod dicitur Unum
In multis; aut vi ſaltem intellectus agentis.
Hæccine Ariſtoteles docuit? Producite textum.
Se ſe oculis ſiſtat jam diſſertatio prima.
Subtili hîc ratione Deum probat eſſe Poëta;

Pro-

ſit dari totum diſtinctum, cujus ſcilicet partes diverſis locis poſitæ ſint, & nexus unionis alibi conſtitutus? Dum enim unio ſubſtantialis eſt quiddam diſtinctum à partibus, earúmque compenetratione locali; qui inter ipſos ſubtiliùs philoſophantur, clarè videre ſe putant, poſſe totum compoſitum ſubſiſtere, etiamſi nec partes localiter compenetratæ ſint, [quod eſt quid accidentale] dummodo in rerum natura detur partium ſubſtantialis unio, cujus munus, & ratio formalis eſt, ipſas partes [*licet localiter diviſas*] *ſubſtantialiter* unire; omnéſque difficultates illâ diſtintiunculâ facilè ſolvunt. Ariſtotelem verò non ita acutum fuiſſe Alpheus indicat.

149. *Ecce Animal &c.*] Ad metaphyſicam fit tranſitus. Dum animal quoddam à longè video, altercantur an præciſio objectiva, vel formalis ſaltem graduum Metaphyſicorum intercedat, & an æquè præſcindat quodvis inferius à ſuperiori, ut omne ſuperius ab inferioribus; puta, ens à differentiis, & differentiæ ab ente: & ſic fit univerſale à parte rei, ſi præciſio eſt objectiva, aut ſaltem per intellectum, ſi eſt præciſio formalis; nam actu abſtractivo, vel comparativo idea qædam elicitur, puta, animalis, quæ communis eſt multis ſpeciebus, &c. Hæc fermè ſumma eſt Philoſophiæ apud illos, qui ſe Ariſtotelicos dici volunt; cùm horum nihil diſertè Ariſtoteles tradiderit, tantùmque obſcuris quibuſdam textibus, quos in adverſas partes, pro ſuæ ſectæ ſtudio, Scotiſtæ, Thomiſtæ, & Neoterici tradunt, earum quæſtionum occaſionem aliquam dederit.

158. *Subtili hîc ratione &c.*] Nunc primam diſſertationem P. Cevæ confutare aggreditur Author, cujus pars potiſſima in nova quadam exiſtentiæ Dei demonſtratione exhibenda conſiſtit: quam tanti facit Author, ut ante ingreſſum operis, præfatiuncula quadam eamdem cramben recoquere conetur; ſi fortè vim convincendi uberiùs expoſita acquirat. Sed neque verſibus adſtricta, neque ſolutâ oratione expreſſa ipſiſmet ſociis ſuis Trevoltienſibus placere potuit; hoc enim de illa Judicium ferunt artic. 170. ſui Diarii; *Si cette demonſtration pour prouver la primiere veritè du Monde eſt plus nouvelle, & plus recherchèe, que les autres, elle n'eſt pas aſſeurement la plus ſimple, ni peut-etre la plus convaincante*. Quò minùs ægrè ferat author, ſi nec nobis admodum ſatisfaciat. Eleganter porrò eamdem rurſus in verſus contraxit alpheus noſter, ut breviori intuitu ejus conſequentiarum vim, & connexionem poſſimus attendere. Earum nullam ſatis firmam, & efficacem ad perſuadendum eſſe Alpheus indicat; ſed Deo gratias agit, quòd tum lumine fidei nos illuſtrante, tum ex creatione rerum, earúmque mirabili ordine, ſui notitiam humanis mentibus ſummus artifex indiderit: quæ ſi ex tot implexarum conſequen-

Projectos lapides gravitas quia nempe retardat:
Impedit *ergo* aliquem motum, non qui viget actu;
Ergo prior naturâ æquabilis eſt, qui inhibetur:
Verùm iſta rerum in ſerie is fieri nequit; *ergo*
Eſſe poteſt talis rerum ordo, cui nihil obſtet
Pondus iners: *ergo* gravium poterit removeri
Centrum: *ergo* in nihilum quæcunque reduci
Corpora mundana: *ergo* datur divina poteſtas.
Proh quantùm irradiat deductio! Tollite plauſum,
Quotquot percipitis. Sed ſummum ego Numen adoro,
Laudo, & concelebro, quòd certa cognitione
Me imbuerit fidei; quòd tot, tantíſque creatis,
Tam pulcris, & diſpoſitis tali ordine rebus,
Notitiam Artificis manifeſto lumine cunctis
Mentibus indiderit: quæ ſi expectare tot *ergo*
Debuerat, nunquam certè convinctus abjſſet
Inſipiens Atheus. Tu credis colla protervi
Sex illis nodis ſtrinxiſſe potentiùs omni

Ha-

ſequentiarum nexu illam derivare ſibi debuiſſent, nullus ad convincendos Atheos aditus patuiſſet.

176. *Sex illis nodis &c.*] Sex nempe ad minus deductionibus, quibus demonſtratio illa implexa eſt, quarum alii primam negant, alii ſecundam &c. Nam ex quo feratur lapis projectus in altum retardato motu, non ſequitur primò, quòd gravitas impediat aliquem motum. Sunt enim inter Peripateticos, qui vim impreſſam, ſive impulſum ſuapte natura paulatim langueſcere putent; ideòque impetum illum, quo proiicitur lapis, motum retardatum efficere, abſque eo quòd aliquid motum impediat. Secundò, ſi aliquis motus à gravitate impediatur, non ſequitur neceſſariò illum æquabilem, & uniformem potiùs, quàm acceleratum, ob virtutis impreſſæ continuam applicationem, nulla contrària vi eliſam, credi oportere. Tertiò, nec aſſumtum illud evidens eſt, quòd in hac rerum ſerie impoſſibilis ſit motus æquabilis; nec ſi impoſſibilis foret, ſequitur, illum in alia rerum ſerie poſſibili admitti debere; aut talem rerum conſtitutionem haberi poſſe, in qua pondus corporum, aut nullum ſit, aut eorum motibus non obſiſtat. Quartò, etiamſi admittatur ea hypotheſis, quam poſſibilem contendit tertia deductio, non hinc ſequitur, poſſe auferri centrum gravium. Quintò, neque hoc admiſſo ſequitur poſſe in nihilum omnia reduci. Sextò, nec probatur dari idcirco vim omnipotentem, quæ poſſit omnia annihilare, qualis eſſet poteſtas Dei, & revera eſt, ſed non hinc ſufficienter probata. Quid ſi enim omnia caduca, & ſuapte natura defectibilia eſſe quis aſſerat? Nonne poſſent omnia abire in nihilum, independenter a vi effectrice, ſeu potiùs deſtructrice Dei? Denique à potentia logica ad Phyſicam fit tranſitus, dum ex quo aliquid poſſibile ſit, hoc eſt, ejus attributa invicem non repugnent, infertur etiam,

dari

Hactenus inventa ratione: ſed hic tibi primum:
Ergo negat. Quò progrederis? Negat ille ſecundum;
Tertium it inficias alter. Sunt qui tibi quartum
Contendant: quintum pariter, ſextúmque recuſant
Legitimè deductum ex præcedente fateri.
Quid facies? Vix ſufficeret tibi vita Nohemi,
Singula per partes ut poſſes ritè probare,
Quæ ſupponis, & aſſumis; quaſi cognita paſſim,
Certaque, & explorata forent. Præjudicat autem,
Ut noſti, mala ſæpe bonæ defenſio cauſæ.
Ergo quid incaſſum tanto molimine, quando
Nemo vocat, cogit nemo, conaris ineptè,
Id quod nemo negat meris ſtabilire cavillis?
Nanq; ut cætera diſſimulem, expone, obſecro, ſaltem;
Quæ ratio jubeat deleri cætera circum
Omnia, cùm lapidem, niſu gravitatis adempto,
Admittis? Quid ais? Ne centrum fortè ſuperſit,
Quò tendat lapis, & motum, velut ante, retardet.
At num pondus habet ſaxum, quod ponderis expers
Finxiſti? Hæc ſecum pugnant. Viſne indita centro eſt,
Quæ revocet lapidem, quanvis gravitate carentem?
Sic

dari in rerum natura virtutem potentem illud re ipſa efficere. Multa quidem falſa hiſce, & aliis hujuſmodi exceptionibus immiſceri fateor; ſed ad concludendam P. Cevæ demonſtrationem, omnia priùs evidenter refutanda erant.

187. *Ergo quid incaſſum &c.*] Non alia cauſa ſubeſt, niſi quia, ex præjudicata ſua, ſuorúmque opinione, quicumque ab Ariſtotele receſſerunt, in atheiſmum præcipites actos eſſe perſuaſum habeat Author: ideò duas exiſtentiæ Dei demonſtrationes afferre nititur, planè novas, (veteres quippe idoneas non fuiſſe putat præſentis Atheis convincendis) alteram hic diſcuſſam ex gravium aſcenſu, alteram, diſſert. 3. ex æquabili Syderum motu diurno, de qua infra, ad verſum 216. quibus videatur Religionis cauſam agere, dum Ariſtotelem defendit. Simili ratione, cùm editor, novos Philoſophos animæ immortalitatem labefactare, ſupponeret; (ut ſunt puta, & recta eorum judicia) laciniam illam in Lucretium de immortalitate animi ad calcem hujus Philoſophiæ Nov-antiquæ aſſuendam cenſuit, quæ infra, carmine 230 commemoratur.

195. *At num pondus habet &c.*) Poſtquam nempe ſuppoſuiſti lapidem projectum ſua gravitate deſtitui, quò deinceps æquabiliter ferri poſſit; cur timendum eſt, ne remanente centro telluris adhuc deorſum alliciatur? eò ſiquidem non feruntur, niſi gravia. An quia punctum illud, quod centrum dicitur, vi quadam phyſica præditum ſit alliciendi
ad

Sic, quam tantopere inculcas, & diligis, aut non
Inſita erit gravitas, aut ipſa ſuperfluet: omnis
Vis erit in centro, retrahat quod cuncta deorſum.
Hoc ſcio nequaquam te admittere: non meliori
Quanquam argumento concluſeris, indita rebus
Pondera. Sed nobis nunc excutere iſta minutim
Non vacat: in proprio ſenſu nam quiſquis abundet.
Per nos uſque licet: querimur duntaxat, atrocis
Criminis invidiâ traduci innoxia paſſim
Dogmata; penè ac ſi vitiarent illa tenellos
Diſcipulorum animos; dubiam de numine mentem
Efficerent, ipſámque ſtolæ immortalis amictu
Exuerent: quando non aptiùs ulla Sophorum
Traditio probat eſſe Deum, quàm clara Recentum
Doctrinæ methodus. Lege ſis, Raijúmque, Derhámq;
Atque Magalottum. Quando tam fortibus armis
Per veſtros Atheus jacuit proſtratus alumnos?
Scilicet ille retardato lapidis ſalientis
Convinci motu poterit, cœlíve rotatu

Æqua-

ad ſe cætera corpora? ſic gravitas non erit rebus intrinſeca, ut aliunde Author, in eadem diſſert. 1. ſtabilire nititur, ſed ex centro manabit: aut omnino ſuperfluet intrinſeca gravitas, ſi adhuc illâ non ſuppoſitâ, ſufficiat remanere centrum, ut corpora omnia eò ferantur. Hæc Alphei noſtri argumentatio eſt deſtruendæ prætenſæ demonſtrationi abundè ſufficiens, quam tot aliis exceptionibus obnoxiam ſupra vidimus. Addi etiam poſſet, quòd cum illa hypotheſi lapidis æquabiliter aſcendentis ob ſuſpenſum effectum gravitatis, vel deſtructam penitus omnium corporum gravitatem, centrum telluris, non poſſet eſſe centrum gravium, quæ nulla eſsent, ſed merum centrum ſuæ magnitudinis, quod ab Authore ſæpius confunditur cum centro gravitatis. Mirum eſt ſanè, demonſtrationem undecunque ita nutantem, docto homini fucum feciſſe.

204. *In proprio ſenſu &c.*) Ex Epiſt. ad Rom. 14. verſu. 5. *unuſquiſque in ſuo ſenſu abundet.*

212. *Lege ſis Raiiumque, &c.*) Doctorem Joannem Raiium Anglum, in opere de ſapientia Dei, & aliis; Guilielmum Derham, in demonſtratione eſsentiæ, & attributorum Dei ex operibus creationis; Laurentium Magalottum, in epiſtolis familiaribus contra Atheiſtas.

216. *Cœlique rotatu &c.*) Nunc obiter Alpheus alteram etiam demonſtrationem exiſtentiæ Dei in Philoſophia nov-antiqua adductam irridet, quæ ex cœli, & ſyderum æquabili rotatione procedit. Breviter illam quoque Lectorum oculis ſiſtemus, ut de ipſa judicium ferant. Lemma præmittitur, quòd rota in gyrum acta, ſi ſubinde novis impulſibus citatur, motum accelerabit. Si ergo rota Cœlorum ab æterno impulſa, & mo-

ta

Æquali, & nullis ſubſultibus interrupto;
Tertia ut exponit tua diſſertatio. Riſu
Excipiet, ſpernétque imbellia tela ſine ictu.
At neque corporeæ diſcrimen materiei
Viva à ſpirituum natura mole carentum,
Partium ut expertes quos non corruptio lædit,
Charteſio meliùs quis protulit, aut Malebrancho.
Quanquam non ideò illorum dictum omne probandū [eſt;
Sed, ſi quidem ſolo naturæ lumine poſſit
Mens hominum demonſtrari poſt fata ſuperſtes,
Hoc uno id demum poteris concludere calle,

Cui

ta fuiſſet innumeris gyris, prodiret in ea motus, quo nullus velocior; ſi verò ſemel duntaxat impulſa eſt, ergo antea immota fuiſſe concipienda erit, cùm tamen ab æterno circumvoluta ponatur: (hîc obiter conſideret Lector, quomodo acuti philoſophi in ſententiis ſuis defendendis, in alienis confutandis hebeſcant; ſimplici enim diſtinctione *prioritatis naturæ, non temporis*, difficultatem omnem facilè componi poſſe hîc non ſuſpicantur, cùm eam toties in ore habeant, dum alias ineptias ſuas tueri conantur) aut infinitis vicibus, deficiente cœli motu, iterum toties impulſa eſt, & tunc non erit æquabilis motus ſyderum, contra experientiam; quod ſi poſt quemlibet ex infinitis impulſibus æquabilis ſervabatur cœli motus, redibit velocitas ſumma in ejus motu accumulata: aut vi infinities parva, & perpetuò applicata agitatum eſt Cœlum, & tunc nunquam ſufficiens fuiſſet ad tantam molem agitandam. Unde ergo motus Cœli in eam partem, ad quam re ipſa fertur, derivandus? Ergo motus Aſtrorum non fuit ab æterno, ſed à ſummo rerum Arbitro ipſis ſemel impreſſus æquabilis perſeverat; adeòque datur Deus. Quæ ratiocinatio, ſi quid probaret, neque ex admodum dubiis conſecutionibus, velut ex diſſolutis ſcopis, compingeretur; duntaxat vim haberet contra Ariſtotelem ponentem Mundum ab æterno, minimè autem contra Democritum, qui illum caſu coaluiſſe cenſet: quod etſi aliunde probetur abſurdum, non tamen ex vi hujus demonſtrationis, quæ nihil affert, quod prohibeat, quò minus ſydera ſemel in motum acta ex aliquo caſu, eundem motum æquabiliter ſervent, donec ab alia cauſa, alióve caſu motus ille deſtruatur. Illud etiam animadverti poteſt, Authorem hoc loco ſibimet non conſtare; dum Aſtra æquabiliter ferri, adeóque Planetas terræ excentricos æquabili motu ad Apogeum aſcendere ſtatuit, abſque eo quòd cætera corpora annihilentur: in priori verò demonſtratione Dei aſſeruit fieri non poſſe, ut lapis æquabiliter aſcenderet, niſi corpora omnia in nihilum redigi poſſent.

222 *Partium ut expertes &c.*] Ob ſuam indiviſibilitatem non eſſe ſpiritus diſſolutioni obnoxios hinc quidem probatur; ſed non convincitur, illos abſolutè deficere non poſſe, ſi dependeant in exiſtentia à corporeis organis; ut Animæ, ſi quæ ſint, Brutorum, licet indiviſibiles ſint, cum corpore corrumpuntur. Itaque immortalitas animi, ut infra ſubdit Alpheus, ex divina potiùs diſpoſitione in ſcripturis revelata, quàm ex ipſa ejus natura probanda eſt: aut acquieſcendum Charteſij, & Malebranchi rationibus, qualeſcunque ſint, ſi animæ immortalitatem,

Cui proceres illi inſiſtunt ; aut unica veri
Teſtis erit divina Fides : nam cætera , quæ tu ,
Carmine poſtremo , profers cumulata Lucretj
Contra doctrinam , moralem vix habitura
Vim reputo , non prorſus ineluctabile pondus .
Quidquid id eſt, noſtrâ non Pomponatius unquam,
Sive Cremoninus, Cæſalpinúſque palæſtrâ
Prodiit, aut Almericus, quorum impia ſcripta
Interitum communem animæ cum corpore reddunt,
Ex ſui Ariſtotelis placitis , quæ Oracla putabant.
Nemo, niſi ejuret noſtræ fundamina Sectæ,
Proferet hæc abſurda : imò cane pejus , & angue

Exe-

ätem naturali ratione demonſtrabilem volumus. Nam quæ profert Ceva in Poëmate contra Lucretium, ad calcem Philoſophiæ nov-antiquæ impreſſo, minimè moralem vim habent ad perſuadendum ; ut pote ex veriſimilibus deducta . Gratis enim, inter alia , aſſeritur , Bruta , ſi ſemel cognitione , & appetitu elicito prædita ſint , non etiam reflexè cognoſcere ſuas qualeſcunque cognitiones, & appetitus ; ut de Anima humana in ſuos actus reflectente dicitur : nec etiam conſtat , annon Bruta laudem , & plauſum expectent à domino , & adſtantibus in curſu , venatu , aliíſque operationibus opportune factis : ut de laudis , ac famæ deſiderio reſpectu hominum aſſeritur.

233. *Non Pomponatius unquam, &c.*] Hi celebres Peripatetici , Petrus Pomponatius, Cæſar Cremoninus, & Andreas Cæſalpinus in Italia , ut olim Americus in Gallia, de quo ſupra, [qui, ut pote non alium Paradiſum admittés quàm ſatisfactionem bene faciendi , & pro Inferno habens tenebras , & ignorantiam peccati; cum aliis immortalitatem animi negantibus conjungitur) palam docere non erubuerunt , mortalem eſſe animam hominum , æquè ac Brutorum: quod ſe, ut Philoſophos , & ſecundùm Ariſtotelis principia, aſſerere dicebant; non ut Chriſtianos , & ſecundùm principia Theologiæ . Hoc fuco magna Juventutis Italicæ pars infecta fuit. Marſilius Ficinus, præfatione in Commentarium Plotini de Ariſtotelicis tum florentibus , & ubique regnantibus, hæc habet : *Totus fermè terrarum orbis à Peripateticis occupatus in duas ut plurimum ſectas diviſus eſt , Alexandrinam , & Averroiſticam. Illi quidem intellectum noſtrum eſſe mortalem exiſtimant ; hi verò unicum eſſe contendunt: utrique Religionem noſtram funditus æquè tollunt* . Hinc Leo X. in Lateranenſi Concilio errores hujuſmodi damnare aggreſſus eſt , ubi, inter alia, ſic habet . *Cùm itaque diebus noſtris, quod dolenter referimus, zizaniæ ſeminator, antiquus humani generis hoſtis nonnullos pernicioſſimos errores, à fidelibus ſemper exploſos, in agro Domini ſuperſeminare , & augere ſit auſus , de natura præſertim animæ rationalis, quòd videlicet mortalis ſit , aut unica in cunctis hominibus ; & nonnulli temere philoſophantes, ſecundùm ſaltem philoſophiam Veterum id eſſe aſſeverent ; contra hujuſmodi peſtem opportuna remedia adhibere cupientes , hoc ſacro approbante Concilio , damnamus , & reprobamus omnes aſſerentes, animam intellectivam mortalem eſſe , aut unicam in cunctis*

C ho-

Execrabitur, & dictis factíſque refellet :
Non etenim tantùm execrabitur ore, [malignus
Spargit ut interpres paſſim , non criminis umbram.
Inde ſibi metuens , nam vos abſolvitis ultrò]
Sed factis , inquam , queis nulla exceptio poſſit.
Ob-

hominibus, & hæc in dubium vertentes &c. Hæc ibi, ſeſſ. 8. Sed non penitus exinde eradicata ſunt mala germina : nam paulò poſt Melchior. Canus lib. 10. de locis Theolog. cap. 5. de noſtris Italicis Peripateticis ſic conqueritur . *Cùm plerique ab illo* (Ariſtotele) *non aliter atque ab oraculo pendêre videantur , ſecuréque omnia illius opera legere; minuenda eſt hæc opinio , ne ab hujus philoſophi placitis diſſentire, piaculi loco ſit. Audivimus enim Italos quoſdam , qui ſuis , & Ariſtoteli , & Averroi tantum temporis dant , quantum ſacris litteris ii , qui maximè Sacra doctrina delectantur , tantum verò fidei , quantum Apoſtolis & Evangeliſtis ii , qui maximè ſunt in Chriſti doctrinam religioſi : ex quo nata ſunt in Italia peſtifera illa dogmata de mortalitate animi , & divina circa res humanas improvidentia; cùm homines Ariſtotelis inflati opinionibus turpiter ſibi blandiuntur, & inde in maximo verſantur errore .* Et Cardinales , aliíque Prælati, juſſu Pauli III. Papæ congregati pro colligendis abuſibus emendandis in Eccleſia Dei anno 1538., ſic referunt . *Abuſus magnus , & pernicioſus eſt in Gymnaſiis publicis, præſertim in Italia , in quibus multi philoſophiæ Profeſſores impieratem docent .* Ubi de Peripatetica ſanè Philoſophia ſermo eſt, quæ ſola tum vigebat, nondum natis novæ Philoſophiæ Inſtauratoribus. Imò fateri non erubeſcimus , eam peſtem ne in noſtra quidem Academia penitus extingui potuiſſe , niſi poſt excuſſum Ariſtotelicæ Authoritatis jugum ; adeò ut ad hæc fermè tempora perduraverit , quouſque Peripateticæ ſectæ ſpiritus viguit ; etiamſi Eccleſiaſtici , & Theologi Profeſſores eſſent , qui illam contra novos ſuccreſcentes Philoſophos tuebantur . Nam Joannes Maffeus, Civis Piſanus, Eccleſiæ Primatialis Canonicus, & S. Th. Doctor, publicus verò Profeſſor Philoſophiæ ordinarius in hoc almo Lyceo anno 1673. librum edidit Lucæ, apud Hyacinthum Pacium, cum neceſſariis approbationibus, & reviſionibus impreſſum , quo continentur ejus reſponſiones ad accuſationes Gaſſendi , ubi de mundi æternitate ab Ariſtotele aſſerta ſic habet, parte 2. ad accuſ. 8. *Conſtat ergo, Ariſtotelem , circa quæſtionem de Mundi aternitate, non ſolum ſolviſſe aliorum opiniones, verùm etiam ita ex propria mente fuiſſe loquutum , ut nobis inſinuaverit argumentum idoneum ad concludendam æternitatem Univerſi .* Et parte 1: ad accuſ. 75. poſtquam nugaci virilitigatione contendit, non eſſe Ariſtotelis opinionem Fidei contrariam, eo quòd fides doceat cœpiſſe mundum *per Creationem* , Philoſophus verò aſſerat non cœpiſſe *per generationem* , [quomodo & animas hominum ab æterno fuiſſe impune quis diceret, quatenus nunquam cœperunt exiſtere *per generationem , ſed per creationem*] concludit . *Unde cum Eccleſia uſque modò permiſerit hanc de Mundi æternitate propoſitionem ab Ariſtotele traditam in publicis Academiis doceri , teneri , & explicari ; manifeſtum ſanè indicium eſt , eam non eſſe noſtræ Fidei contrariam : ſecus illam damnâſſet .* Ignorabat nempe præclarus iſte Eccleſiaſticus, in præcitato Lateranenſi Concilio V. id expreſſè damnatum, his verbis: *Inſuper omnibus , & ſingulis Philoſophis in Univerſitatibus Studiorum generalium , & alibi publicè legentibus, diſtrictè præcipiendo man.amus ; ut cùm Philoſophorum principia , aut Concluſiones*

ſiones

Obiici; ut æterno Boylæus nomine dignus;
Qui teſtamento tam millia multa reliquit,
Annua ut extarent ſtipendia larga Magiſtro,
Impia qui commenta refelleret inſipientum,
Numinis, eterníque animi defenſor, & ultor.
An ſcholæ Ariſtotelis patronos Religionis
Huc prope perduxit zelus? Garrire laborant
Pro ſectæ ſtudio; ruituram quippe verentur,
Ni exoſos reddant quotquot nova dogmata ſpargunt
In Phyſicis. Illæ hinc lacrymæ, tantæque querelæ.
Hæretici, atque Athei ſunt illis protinus omnes,
Qui non materiam *nec quid*, *nec quale* fatentur,
Nec quantum, unde omnis formarum eductio fiat.
Scilicet hæc Fidei eſt apud ipſos teſſera: ſignum hoc

Tela

ſiones, in quibus à recta Fide deviare noſcuntur, Auditoribus ſuis legerint; quale hoc eſt de Anima mortalitate, & MVNDI ÆTERNITATE, & illa hujuſmodi; eiſdem veritatem Religionis Chriſtianæ omni conatu manifeſtam facere, & perſuadendo pro poſſe docere, ac omni ſtudio hujuſmodi Philoſophorum *argumenta, cùm omnia ſolubilia exiſtant, pro viribus excludere, atque ſolvere.* Quod et multò antea definierat Concilium Lateranenſe IV. ſub Innocentio III. cujus Canon refertur cap. *Firmiter &c. de Summa Trin.*

245. *Boyleus &c.*] Robertus Boyle nobilis Anglus, experimentalis philoſophiæ præcipuus inſtaurator, die 28. Julii 1691. codicillum ſuo teſtamento adjunxit, quo fundum legavit annui reditus librarum, quas ſterlingas vocant, quinquaginta Profeſſori, per Archiepiſcopum Cantuarienſem approbando, tribuendarum, qui primo quolibet die Lunæ ſingulorum menſium (præter Junium, Julium, Auguſtum, & Decembrem) publicam lectionem, ſeu concionem haberet contra Religionis Chriſtianæ Adverſarios, ac nominatim Atheiſtas, Deiſtas, Paganos, Hebræos, & Turcas, intactis controverſiis, quæ inter Chriſtianos ipſos agitantur, quíque paratus eſſet cuilibet amovendæ difficultati: ac tum antiquis, tum novis emergentibus objectionibus contra immortalitatem animi, Dei exiſtentiam, Mundi temporaneam originem, aliáſque capitales Chriſtianiſmi veritates reſponderet, ac ſatisfaceret. Qui ejuſmodi teſtamenta condit, non utique duntaxat *ore ſemiadaperto*, ſed factis ipſis, Dei exiſtentiæ à ſe creditæ illuſtre dat teſtimonium, nulli exceptioni obnoxium, nec, niſi maligni livoris arte, in malam partem accipiendum. Huc certè nullum Peripateticum veritatis zelus perduxit.

254. *Illæ hinc lacrymæ, &c.*) Ex Terentio in Andria acceptum, Act. 1. ſcen. 1. *Hinc illæ lacrumæ, hæc illa eſt miſericordia.*

256. *Nec quid, nec quale, &c.*) Celebris hæc materiæ definitio ab Ariſtotile tradita, lib. 1. metaph. cap. 3. quòd ſit *Nec quid, nec quale, nec quantum, nec aliquid eorum, quibus ens determinatur:* qua in re Ariſtotelem deriſit Juſtinus Martyr, in libro contra ejus dogmata ſcripto, & Baſilius.

262. In

Tela petunt, queis ſe inſidos configere jactant:
Nec niſi ſpectra ſuo feriunt conficta cerebro.
Sed quid proficiunt? Magis, ac magis extenuatur
Secta Stagiritæ: jam noſtra in caſtra cohortes
Confugiunt, quæ dudum ejus meruere ſub armis;
Non modò quòd radianti errorum nubila vero
Cedere cogantur; ſed quòd modus ipſe, pudoris
Expers, noſtra refellendi documenta malignis
Artibus, arridere viris non poſſet honeſtis;
Atquæ malæ cauſæ indicium, & livoris haberet.
Ergo manum ſi vis nutanti adhibere Lyceo,
Accipe conſilium te ſana monentis amici.
Argumenta refer ſubjecto congrua. Si quis
Charteſii ſyſtema probat; non hunc Atomiſtam
Eſſe putes: atomos is te magis odit. Amicus
Si quis Democriti eſt, non hunc ideò omnia caſu

Fa-

261. *Jam noſtra in Caſtra &c.*] Plerique enim ſcholaſticorum, etiam Clauſtralium, nunc temporis veram, & rectam philoſophandi methodum aggrediuntur, pertæſi inanis illius Tautologiæ, qua ſub Ariſtotelis ſignis inutiliter hactenus bonas horas conſumpſerunt.

265. *Sed quòd modus ipſe, &c.*] Nam ſi bonæ cauſæ ſervirent Peripatetici, & ſolo veritatis amore in novos Philoſophos inſurgerent; non illos tot contumeliis afficerent; non hæreticos ſenſus in eorum doctrinis quærerent; non in ſiniſtram partem eorum ſententias malignis interpretationibus detorquerent: ſed ſolis rationibus, cum debita honeſtate, & urbanitate, eorum dogmata impugnarent.

270. *Accipe conſilium &c.*] Hîc Alpheus ipſe modum opportunum docet, adverſas doctrinas refellendi: ac primò urget, probè intelligendam eſſe ſententiam, quàm confutare quis aggreditur, & Syſtema cujuſvis ſectæ clarè diſtinguendum: qua in re peccant, qui promiſcuè omnes novos Philoſophos, etiam Charteſianos, *Atomiſtas* vocant; cùm materiam nunquam ad indiviſibiles particulas reduci poſſe Charteſius opinetur, adeóq; nullas atomos ex ſuis principiis admittat.

274. *Non hunc ideò omnia caſu &c.*) Secundò, non omnia magiſtrorum dicta tribuenda, aut exprobranda ſunt diſcipulis; niſi quatenus illa omnia ipſos adoptare oſtendi poſſit. Itaq; Atomiſtis Catholicis fruſtra obiicitur Caſualis Mundi fabrica, vel Dei improvidentia, aut animæ mortalitas; niſi citetur liber, & pagina, ubi hæc doceant. Quemadmodum nec modernis Peripateticis exprobramus errores Ariſtotelis, de mundi æternitate, intellectus corruptibilitate &c. niſi illos expreſſè tuentur; uti de Pomponatio, & Cremonino, ac Jo: Mapheo ſuperiùs eſt dictum. Item, non eſt cur pueriles opiniones Epicuri, de Solis diſco bipalmari, eius aſſeclis exprobrentur: cùm et in Ariſtotele multa non minùs inepta, & ridicula occurrant: ut, quòd plumbum ſagittæ velociſſimæ excuſſæ liqueſcat: quòd in concavo cæli Lunaris ſit ſphæra ignis, eóque

flam-

Facta admittere ſuſpicio temeraria dictet;
Sive negare Deum, aut animos componere parvis
Materiæ orbiculis, ſeu fruſtis maxime acutis:
Quos ideò interitum communem corpori habere.
Ante citanda tibi eſt adverſi pagina libri,
Et numerus, ſi quis diſtinguit marginis oram,
Signandus, totidémque Authoris verba notanda,
Quæ id doceant; ne quis te affingere dogmata dicat
Hoſtibus execranda, ut deinde refellere poſſis.
Nec juvat, antiquos eadem docuiſſe magiſtros,
Democritum, aut Carum vatem; quos diſcipulorum
Nullus in his ſequitur, ſed ut impia, ſtultaque damnat.
Nonne & Ariſtoteles mundi primordia ab ævo
Æterno repetit, mortalémque Entelechiam
Corpore in humano poſuit? Nec veſtra proinde
Hinc ſchola damnatur, ſi erroribus hiſce relictis,
Doctrinis reliquis ſe utcunque accomodet: ergo
Cur nos non eadem maneat menſura? Parem vim
Obtinet in noſtros Veterum deciſio, Solis
Qui diſcum finxere ad tres non amplius vlnas
Extenſum. Quis non id jam puerile fatetur?
Æquè ac illud Ariſtotelis, quòd tela liqueſcant
Præ rapido motu, qui ſummi eſt cauſa caloris;
Quódve cavo Lunæ ſub cœlo ſphæra ſit ignis,
Ad quam flammæ aſcendentes pertingere anhelant:
Sive quòd avecti è terra in ſublime vapores
Efforment Lactíſque viam, dirúmque cometen.
Ridiculum id quoque; quòd vos terrificant *atomorum*
Nomina. *Particulas minimas* ſi dixeris; omnis

Scru-

flammæ ferantur: quòd vaporibus, & exhalationibus terreſtribus via Lactea, & cometæ formentur &c.

302. *Ridiculum id quoque; &c.*] Tertiò, non debet ſcrupulus fieri de vocabulis; ſi res ipſa ſignificata admittatur: unde ridiculi ſunt, qui ad *Atomorum* nomen ex horreſcunt, & malunt *particulas, aut minima naturalia appellari*, eo quòd hæc à nonnullis Peripateticis admitti ſolent; & ſic de nomine, & non de re quæſtio inſtituitur.

308 In

Scrupulus hinc evaneſcet, formido recedet:
Nam *minima* admittunt, quæ *naturalia* dicunt,
In ſchola Ariſtotelis. Vos inde vocabula, non res
Sectari patet. Eſt illud quoque jure cavendum;
In ſcenam ne ridiculo nova dogmata amictu
Velata inducas. Quid ferramenta fabrilis
Artis commemoras, quæ effectibus enucleandis
Arguis uſurpata? Libras nonne, atque ſtateras
Ipſe quoque inculcas toties, ſtaticæque adamuſſim
Abdita naturæ meritò revocanda fateris?
Nonne Dei Ars in materia eſt Natura? Imitatrix
Nonne eſt Naturæ Ars hominum? ſícque altera poſcit
Auxilium alterius, ſeſe illuſtrántque, viciſſim?
Sed neque, quantunvis deductio clara videri
Fortè tibi poſſet, Fidei contraria dices
Principia, ex quibus hæreticum concludere dogma
Ipſe doces, quod nemo ſcholis admittit in iſtis.
Sic, trinum dum laudo Deum, Judæus Apella
Exprobrat; ergo Deos plures tibi fingis? Inepte!
Perſpicuè licet hinc id ſe deducere clamet.

Illud

308. *In ſcenam ne ridiculo &c.*) Quartò, non debent adverſariorum ſententiæ ridiculis modis exponi ad conflandam illis invidiam: ut cùm Pater Ceva diſsert. 3. Epicureum inducit ineptè explicantem ortum citreæ mali è caprifico; deinde monentem, quoties aliquod naturæ arcanum exponendum eſt, id aliquo craſſo exemplo, & plebeiæ artis mechanico ferramento explicari oportere; ut mens in próptu ſemper habeat uncos, fuſcinculas, anſas, & ſerras; deridens ſic mechanicas effectuum naturalium explicationes; cùm ipſe toties ſtateram, & libram advocet, ac ſtaticen phyſicis rebus enucleandis opportunam ſtatuat; sítque ipſa natura, ex mente Platonis, *Ars Dei in materia*, & ars humana imitari naturam ſtudeat; ſícque altera alteri lucem præbeat.

317. *Sed neque, &c.*) Quintò, reiicienda non ſunt Philoſophorum principia, ex eo tantùm, quòd quis inde ſibi certò deducere videatur concluſiones hæreticas, quas ipſi Philoſophi non admittunt. Ita, ex quo in ſummæ Trinitatis myſterio tres Perſonas Divinas admittimus, Judæi per neceſſariam conſequentiam putant inferri debere, quòd plures Deos adoremus, & unitatem Dei deſtruamus: id quod ineptum eſt; licet illis, manifeſta illatione id conſequi, videatur. Quo exemplo, ni fallor, utitur Scotus ad probandum, quòd concluſio ex altera præmiſſa de fide, alterâ evidenti, non ſemper de fide cenſenda ſit. Verùm hoc evenit, cùm præmiſſa illa, ſeu lemma, naturaliter evidens videtur, at re ipſa non ſit. Præceps verò judicium plerumque intervenit;

Illud item moneo; ne te ſecreta animorum
Rimari placeat. Scrutator pectoris unus
Eſt Deus. Humani quando tibi cordis aperta eſt
Janua? Nonne vides, riſum ut ciet, atque cachinnos
Fabula, quam narras? *Cur*, ſcilicet, *Anglia chartis*
Immotum Solem, cur paſſim Hollandia ſparſis
Ingerit iſtud idem libris? Cur jugis ab Arcto
Ventus agit terram in gyrum? Vin' ſcire? Ideò quòd
Jura vetant ſacra: hic nempe in contraria niſus:
Hinc morſus fræni. Bone divinator, apertè
Falleris. Haud illi, ſtatuat quid Roma, morantur.
Aſtrologorum etiam prohibent deliria Leges
Pontificum. Anne ideò inventus, qui adversùs eaſdem
Muſſitet? An doctos inter commenta vagantur
Natorum ad Geneſes ſpectantia? Et hic renovatæ

Eſt

nit; quòd putemus quædam evidenter incompoſſibilia, quæ facilè conciliantur ab aliis. Exempli causâ: tu non vides quomodo Charteſii opinio de eſſentia corporis in extenſione poſita, conſiſtere poſſit cum reali præsẽtia Corporis Chriſti in Sacramento Altaris. At Charteſiani id ſe intelligere putant; abſolutè enim, ut ait D. Thomas in 4. Sent. diſt. 10. art. 2. (licet non ex vi verborum, ſed concomitanter) ſunt in illo ſacramento *dimenſiones Corporis Chriſti*, ejúſque *quantitas*; ergo poteſt ibi eſse *extenſio Corporis Chriſti*, licet à nobis non videatur; quia ſub aliena ſpecie panis occulta manet ad tantum myſterium ſervandum ſoli fidei penetrabile. Similiter; ex quo Charteſius Bruta pro meris automatis habeat, tu infers, homines quoque in ea ſententia pro meris machinis habendos eſſe. Viciſſim; ex quo Ariſtotelici animas Brutorum cognitionis, & appetitus capaces, & tamen materiales, ac corruptibiles putent, Charteſius infert, illos etiam animam hominis corruptioni obnoxiam facere, aut occaſionem præbere id ſuſpicandi. Sed neutra ex his conſequentiis attendi debet, quantumvis evidenter ex talibus principiis deducta videatur.

324. *Ne te ſecreta animorum &c.*) Sextò, ſiniſtra intentio non eſt in ullo præſumenda, niſi externis actibus illam manifeſtet. Itaque perperam ſuſpicatur P. Ceva, libros, motum terræ, & quietem Soli adſcribentes, ideò à nonnullis vulgari, ut Romæ contemptus oſtendatur, quæ illas opiniones damnâſſe videtur; & oppoſitum Authores illos pronuntiaturos, ſi Copernicanum Syſtema Roma probâſſet. Id planè nullam veriſimilitudinem habet. Nam et Aſtrologorum nugæ à Romanis Pontificibus proſcriptæ ſunt; nec ideò à literatis Anglis, Batavis, aut Germanis, in odium Romanæ Cathedræ defenduntur. Imò hic novæ Philoſophiæ fructus eſt non vulgaris; quòd fermè ubique Aſtrologiæ vanitas a cordatis viris derideatur; quam revera ſoli Peripatetici, vel invitis Romanis Pontificibus, adhuc obſervant. Confirmatur; quia etiam ex Gallia, regione undequaque Catholica, libri prodeunt, ſyſtema illud terræ motæ paſſim ſup-

Eſt fructus Phyſicæ, deſpecta quòd undique cedat
Illa ſuperſtitio vaniſſima. Quid quòd, et inter
Addictas penitus noſtris ſacris regiones
Gallia non ceſſat pleróſque emittere libros,
In quibus, aut motûs terræ Syſtema probatur,
Aut certè paſſim ſupponitur. Hæccine ſpargi
Credis, quòd Roma oppoſitum damnaverit olim?
Non ita deſipiunt Regni florentis alumni.
Sed quia nil prohibet, quòd ſimplicis inſtar haberi
Suppoſiti id poſſit, mage cœli motibus apti;
Dummodo non ideò hoc verum Syſtema putemus,
Cujus quæſita eſt toties, ſed nulla reperta
Hactenus evincens eſt demonſtratio. Abuſus
Divini verbi eſt autem hîc tibi ritè cavendus,

Quod

ſupponentes; non utique ob livorem Ro-mani decreti, ſed imò ſe conformando menti ſacræ Congregationis, quæ permittit illud, ut meram hypoteſin, conſiderari; ut habet de Chales Soc. Jeſu, Tom. 4. Aſtron. lib. 1. prop. 19. ob ſimplicitatem ſuam magis idoneam ad metiendos, & calculandos expeditiùs cæleſtes motus: modò ne, ut verum Syſtema, & indubitabile jactetur; cùm habeatur nulla adhuc demonſtratio, quæ illud evincat, & ſcripturæ textus in alio, quàm obvio, & vulgari ſenſu interpretandos eſſe ſuadeat.

351. *Abuſus &c.*] Septimò, abutendum non eſt verbo Dei ſcripto, ejus textum trahendo paſſim ad merè philoſophicas opiniones probandas, vel impugnandas. Ipſe D. Thomas, cùm maximè idoneus eſſet ſcripturæ interpres; tamen opuſc. 10. alias 31. artic. 16. quietem terræ probaturus, ad ſolas Areſtotelis rationes, non ad ſcripturæ textus appellat: imò etiam monet, *multùm nocere, talia, quæ ad ſacram doctrinam non pertinent, aſſerere, vel negare, quaſi pertinentia ad ſacram doctrinam*; et adductâ D. Augiſtini authoritate, ſic concludit: *Unde mihi videtur tutius, hæc, quæ Philoſophi communiter ſenſerunt, & noſtræ fidei non repugnant, neque ſic eſſe aſſerenda, ut dogmata fidei, neque ſic eſſe neganda tanquam fidei contraria; ne ſapientibus hujus mundi contemnendi doctrinam fidei occaſio præbeatur*. In hanc ſententiam legi merentur et verba Auguſtini lib. 1. de Geneſi ad Lit. cap. 18. *In rebus obſcuris, atque à noſtris oculis remotiſſimis, ſi qua inde ſcripta, etiam divina legerimus, quæ poſſint ſalvâ fide, qua imbuimur, aliis, atque aliis parĕre ſententiis; in nullam earum nos præcipiti affirmatione ita proiiciamus; ut, ſi fortè diligentiùs diſcuſſa veritas eam rectè labefactaverit, corruamus; non pro ſententia divinarum Scripturarum, ſed pro noſtra ita dimicantes, ut eam velimus Scripturam eſſe, quæ noſtra eſt, cùm potiùs eam, quæ Scripturarum eſt, noſtram eſſe velle debeamus*. Nos utique erudire poteſt, quod in negotio de Antipodibus contingit. Lactantius Firmianus, Auguſtinus, Iſidorus Hiſpalenſis, Nazianzenus, Chriſoſtomus, Procopius, Diodorus, Farſenſis, Acacius, Theodoretus, Theophila-

ctus

Quod Thomas non ipſe huc traxit, idoneus eſſet
Illius licet Interpres; ſed providus inde
Abſtinuit. Nam ſi, quæ naturalia ſpectant
Dogmata, ſcripturæ è ſacræ deducere textu
Quis velit; errori imprudens facilem dabit anſam:
Si forte oppoſitum experientia detegat olim;
Ut nunc Antipodas extare videmus, avorum
Quos multi riſere, velut deliria mentis.
Ergo cave, incaſſum ne te argumenta morentur
Impropriis deducta locis; ut ſacra profanis
Miſcens, Naturæ doctrinam Religionis
Aggrediare armis, toto procul æthere aberrans.

Hiſce

ctus, Severianus, Euthymius, Joannes Damaſcenus, illos extare negabant; & ii, qui eos admitterent, naturali lumini renunciare credebantur, ac vim inferre ſcripturis, quæ Cælum tanquam fornicem conſtitutum aſſerunt, Iſaiæ 40., & Epiſtolæ ad Hebr. 8. ubi Cælum Tabernaculi nomine vocatur: quò trahebant et pſalmum 18. terminos Cæli, & ſolaris curſus commemorantem. Mirum eſt, quot ſcommata Coſmas Egyptius effundat, in ſua Topographia Chriſtiana, contra eos, qui Cælum ſphæricè telluri circumfuſum aſſerunt; quos græcæ philoſophiæ ſectatores, & ſcripturarum depravatores appellat. Terram enim planam eſſe, cui, velut baſi, fornix Cæli ſuperincumbat; ſolem autem, cùm occidit, poſt editiſſimum telluris montem occultari, atque inde ex alia parte emergere, cùm oritur; ex umbra verò dicti montis, non ex interpoſitione terræ, Lunarem *Eclipſin* explicandam, ſtatuebat: ac pro hiſce deliriis, tamquam pro aris, & focis, pugnabat. Jàm verò terraquei Orbis circumnavigatio veritatem prodidit. Si hos homines auſcultaſſet Eccleſia, utique contra Antipodum exiſtentiam, àc telluris, & Cæli ſphæricitatem conclamatum fuiſſet. At ejuſmodi quæſtionibus merè philoſophicis non ſe immiſcuit Eccleſia, quæ tantùm in materia fidei, & morum infallibilem Spiritus Sancti aſſiſtentiam ſibi pollicetur, & in expoſitione Sacræ Scripturæ ſummam obtinet authoritatem, interdictâ privato cuilibet, in his materiis, diverſa interpretatione: ut expreſsè habet Concilii Tridentini decretum ſeſs. 4. his verbis conceptum. *Ad coërcenda petulantia ingenia decernit Sancta Synodus, ut nemo ſuæ prudentiæ innixus in rebus fidei, & morum ad ædificationem doctrinæ Chriſtianæ pertinentium, ſacram ſcripturam ad ſuos ſenſus contorquens, contra eum ſenſum quem tenuit, & tenet Sancta Mater Eccleſia, aut etiam contra unanimem conſenſum Patrum, ipſam ſcripturam Sacram interpretari audeat*. Quod decretum *de rebus fidei, & morum ad ædificationem doctrinæ Chriſtianæ pertinentium*, qua fronte quis ad materias purè phyſicas, aut aſtronomicas transferre auſit? Et cùm Apoſt. 2. ad Timoth. cap. 3. clamet: *Omnis ſcriptura divinitus inſpirata utilis eſt ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in juſtitia; ut perfectus ſit homo Dei ad omne opus bonum inſtructus*; qua authoritate deflectenda erit ad mathematicas etiam, & philoſophicas quæſtiones decidendas, quæ hominum duntaxat

taxat

Hiſce Stagiræi certent ſi legibus, abſque
Tot præjudiciis, nequeunt quæ vincere cauſam,
Imò nocent potiùs; ſtudium laudabimus omnes
Egregiè impenſum in moderata indagine veri,
Quod, pro diverſa ſubjecti conditione,
Nec paribus gradibus nobis, nec parte ab eadem
Irradiare poteſt. Naturæ lumine lucent
Et Deus, & quæ prima vocant effata: refulget
Lumine, ſed Fidei, quidquid Deus ipſe revelat.
Mens hominum ſe, actúſque ſuos ſibi conſcia novit:
Naturæ effectus ſola experientia pandit.
Certa mathematicis Quantum omne ſcientia monſtrat;
Cœtera perpetuis involvit opinio rixis.
Verùm hæc delibâſſe ſatis. Prudentia, honeſtas,
Juſtitia, atque amor à zelo ne diſſocientur:

Ceſ-

taxat curioſitatem paſcunt? Quanquam, etſi ad fidem non ſpectat philoſophica aliqua opinio; ad diſciplinam ramen pertinet, ut juſtis de cauſis hujus, vel illius ſenrentiæ defenſio inrerdicatur: quod et in Theologicis quandoque contingir; ut in controverſia de conceptione B.V.Mariæ: nedum in Phyſicis, & Aſtronomicis; ut circa Syſtemaris Copernicani prohibitionem, à ſacra Congregatione Cardinalium decretum eveniſſe, videmus. Legitimis autem Superioribus deberi obſervantiam, & obedientiam nemo Catholicorum ignorat: unde, non niſi ut meram hypotheſin, illud Syſtema babere poſſumus, non verò ur rem exploratam, & abſolutè exiſtentem; dum nulla demonſtratio habetur, quæ id invictè ſuadeat.

365. *Hiſce Stagyræi certent ſi legibus, &c.*) Si nempe ſupradictas animadverſiones obſervent in novæ Philoſophiæ impugnatione; maximam ſibi laudem eorum moderatio in veritaris diſquiſitione ſervara conciliabit, ſemoris tot præjudiciis, quæ cauſæ ſuæ nocent potiùs, quàm illam promoveant.

370. *Nec paribus gradibus &c.*] Ulrimæ Animadverſionis loco, monet Alpheus; ne quis in animum ſibi inducat, ut pari certitudine, aut evidentiâ quaslibet veritates manifeſtas ſibi fieri poſtulet, earúmque demonſtrationem ex iiſdem locis deducere contendat. Quædam enim, pro varia ſubjecti conditione, variis mediis innoteſcere ſolent. Nam lumine Naturæ, Dei exiſtentia, & prima quædam principia, quæ axiomata dicunt, etiam abſque alia demonſtratione, illuceſcunt. Supernaturalia objecta à Deo in Scripturis revelata, lumine Fidei nota fiunt. Anima, per ſuam propriam conſcientiam, tam ſe, quàm ſuos actus internos, ad intellectum, ad voluntatem, ad ſenſum &c. ſpectantes, agnoſcit. Externæ autem Naturæ effectus, & motus Syderum, eorúmque poſitiones, ab experientia, idoneis inſtrumentis adiutâ, per ſenſum exploratos habemus. Quantitatem, & varias ejus affectiones, & relationes Mathematicis, per veram, & evidentem ſcientiam, Geometria demon-

ſtrat

(XXXIX.)

380 Ceſſabúntque truces utraque ex parte querelæ.

ſtrat. Cætera ſub opinione poſita ſunt, hinc inde verſatili diſputationi expoſita; in quibus certitudinem aliquam fruſtra requires.

380. *Ceſſabunque truces &c.*) Querelæ omnes tum denique inter utramque ſectam ſedabuntur, cùm prudentia, urbanitas, juſtitia, & charitas zelum ſociabunt, non livor, & invidentia; ut hactenus contigiſſe videtur, reſpectu eorum, qui ſe Peripateticos dicunt, & reliquas ſectas imprudenter, injuſtè, inofficiosè de hæreſi paſſim expoſtulant, non verò ſolidis, & ex proprio fonte opportunè deductis rationibus, inſectantur.

F I N I S.

A U G U S T O D U N I

Sumptibus Piorum.

Digitized by

Lectori benevolo Typographus s. p. d.

Accepi recens à Cl. V., præſentem Diacriſin, editam juxta exemplum Exſcriptoris Anonymi, cum autographo collatam in aliquibus non convenire. Præterea, mendum aliquod, artis fato (ut aſſolet) in eandem irrepſiſſe, compertum eſt mihi. Quapropter æquum eſſe arbitratus ſum, nativum decus huic operi reſtituere: quod præſtabit inferior tabula. Hæc volebam te monitum, Lector benevole, ut omnem injuriam ab Alpheo noſtra poſſes avertere. Vale.

Pag.	lin.	ERRATA	CORRIGE
III.	4.	ALPHÆUS	ALPHEUS
IV.	18.	eruditionem, quæ	eruditionem quæ
VI.	19.	ſcænam	ſcenam
VIII.	12.	*tutatus eſt.*	*tutatus eſt)*
XIII.	2.	ENCOMIASTICON	DIACRISIS
XIV.	5.	ſolenne	ſolemne
XV.	14.	excidere	excindere
	25.	*excidere*	*excindere*
	27.	Theſeum	Theſium
XVI.	*ult.*	Dusburgi	Duisburgi
XVII.	23.	Verbornm	Verborum
	35.	S. Phil.	ſecunda Phil.
XVIII.	12.	*Ariſtotoles*	*Ariſtoteles*
	penult.	*Ariſtelis*	*Ariſtotelis*
XIX.	13.	Chriſtiadum, & caput	Chriſtiadum & capnt
	28.	*Hic*	*Hic*
	29.	*decet*	*docet*
XX.	6.	Pattes	Patres
	9.	hæreticornm	hæreticorum
	13.	Aêtius	Aëtius
	ult.	Regaltius	Rigaltius
XXIII.	14.	explicari	expoliari
	21.	conſiſtant	conſiſtat

XXIV. *Poſt verſum 157. habentur in autographo tres alii verſus incluſi parentheſi, ab exſcriptore, neſcio quo fato, omiſſi; qui ſequuntur.*

(Tangere vix reliquas permittent otia: ſed mox
Quod nunc prætereo ſupplebitur, hunc fodere ignē
Si calamo pergent, nec poſt hæc ſcripta quieſcent)

Pag.

Pag.	lin.	ERRATA	CORRIGE
	13.	tradunt	trahunt
XXV.	7.	nihilum quæcunque	nihilũ poterunt quæcunque
XXVI.	35,36.	præſentis	prætenſis
XXVII.	30.	cum illa hypotheſi	in illa hypotheſi
	ant.pen. penult.	citatur	cieatur
XXXIII.	19.	deciſio	deriſio
XXXV.	7.	Cur jugis ab Arcto	*Cur jugis ab Arcto*
	9.	Jura vetant ſacra:hic nempe in contraria niſus :	*Jura vetant ſacra : hinc nempe in contraria niſus*:
XXXVI.	34.	*Scripturam*	*Scripturarum*
	35.	*noſira*	*noſtra*
XXXVIII.	9.	Lumine, ſed Fidei	Lumine ſed Fidei.
	26.	decretum	decretam

48